

KELİMELER

Dr. Mehmet KARA*

Bazı meraklar, insanı değişik sonuçlarla karşılaştırabiliyor. Geçtiğimiz yıllarda Kızılderililerin kökenlerini ve dillerini merak etmiş ve bazı araştırmalarda bulunmuştuk. Birçok internet sitesinde konuyla ilgili geniş bilgiler ve sözlükler vardı. Bu sözlüklerden biri de Taino Kızılderililerinin “Modern Taino Sözlüğünün İlk Baskısı” adıyla yayımlanan ağız sözlüğüdür: (<http://members.dandy.net/~orocobix/tedict.html> - 25.05.2006; <http://www.maskmaster.com/Dictionary.html> - 25.05.2006). Bu sözlükte “A”dan “Z”ye bazı önemli kelimeler, cümle örnekleri sıralanmış ve daha sonra da kısa gramere ve Taino kabilesine mensup kişi adlarına yer verilmiştir. Sözlük ve diğer malzemelerin en başında bütün bunların bir Taino dili öğretmeni olan Pedro Guankeyu Torres’in büyük çabaları sayesinde gerçekleştirildiği kaydedilmiştir. Aynı kişi, ilgili web sayfasında günümüz Taino Kızılderililerinin kendi dillerini yerleşim birimlerinde kullanmaya devam etmekte olduklarını ifade etmiştir. İncelemelerimiz esnasında Taino Kızılderilileri tarafından kullanılmakta olan bazı kelimelerle Türkçe kelimeler arasında ilginç benzerliklerin bulunduğunu tespit ettik. Bunlardan bazılarını aşağıda veriyoruz:

Tainoca	Eski Türkçe	İngilizce
<i>aji</i> “acı biber”	< <i>açığ</i> “acı”	<i>hot pepper</i>
<i>Bo</i> “oldukça zengin”	< <i>ba.y</i> ** “zengin”	<i>great lord</i>
<i>cayuco</i> “kavık”	< <i>kavouk</i> “kavık”	<i>boat</i>

Gua-Turey, ařađıdaki adreste geçmektedir:

(<http://hometown.aol.com/sobaokokoromo1/intro.html> - 25.05.2006).

Gua-Turey'deki, "ua" diftongu, acaba *Kö:k* kelimesindeki aslı uzunluğun bir izi midir? Çünkü bu kelime, Yakutcada *küöx* seklinde (VASİLİEV –CARGİSTAY– 1995:

diğer bir händisine bütünlük etfedilen bir izi bulunmaktadı. Bu izinin izine

İñupiaqça, Sibirya Yupik ve Merkezî Yupik dilleriyle ilişkili olmakla birlikte Grönland Adası'nda ve Kanada'da konuşulan Inuvialuit, Inuit ve Kalaallit dillerine daha yakındır. İñupiaqların nüfusu 13.000 kadardır. Bu nüfusun ancak 3.100 kişisi İñupiaqça konuşmaktadır ve bunların çoğunluğu kırk yaşın üzerindedir. Diğerleri yaygın olarak İngilizce konuşurlar. Yazılı iletişim ve kültür dili olarak da bu dili kullanmaktadırlar. Zengin bir sözlü edebiyatı olan İñupiaqçayı bazı İñupiaq yazarları, eserlerinde işletmişlerdir

(<http://nlnm.gov/pnr/ethnomed/inupiaq.html> - 25.05.2006).

Kuzey Alaska'nın büyük bölümünde konuşulan İñupiaqçaya en yakın dil olan İñuitçe, Kanada'da bulunan 31.000 İñuit'in 24.000'i tarafından; ayrıca Grönland'da bulunan 46.400 İñuit'in 46.000'i tarafından konuşulmaktadır. Anlaşılan İñupiaq Eskimoları, kendi ana dillerini pek koruyamamışlardır

(<http://www.ethnologue.com/languages/inupiaq.html> - 25.05.2006; KADA 2004: 1502-1504)

İñupiaqça	Arapça	İngilizcesi
<i>qaafa</i> “bir şeyin üst tarafı, geminin suyun dışındaki kısmı; balığın sırt bölümü”	< <i>kafâ</i> “kafa, baş”	<i>topside, dorsal area, dorsal area of a fish</i>
<i>qaafani</i> “en üstte, tepede, başta”		<i>on top</i>
<i>qaafaniittuq</i> “en üstte, tepede, başta”		<i>on top</i>
<i>qixam qaafa</i> “çatı, dam, tavanın üst kısmı”		<i>roof, ceiling's top</i>
<i>nuna</i> “dünya, yer yüzü”	< <i>dünyâ</i> “dünya, yer yüzü”	<i>land, earth</i>
<i>aularuq nuna</i> “yer sarsıntısı, zelzele, deprem”		<i>earthquake</i>
<i>ixiqsaqtuq nuna</i> “yer sarsıntısı, zelzele, deprem”		<i>earthquake</i>
<i>nunauruat</i> “millet; ülke, yurt, memleket”		<i>country, nation</i>

Arapça *dünyâ*, en Kuzey'deki Türk lehçelerinden biri olan Çuvaşçada da *tınçe* (CEYLAN 1996: 160) şeklini almıştır.

İñupiaqça	Çince	İngilizcesi
<i>saiyu</i> “çay”	< ç 'a “çay”	<i>Tea</i>

(EREN 1999: 82).

İñupiaqça	Eski Hintçe	İngilizcesi
<i>papa</i> “biber”	< <i>pippali</i> “biber”	<i>Pepper</i>

Hasan Eren, *biber*'in Eski Hintçe olduğunu belirtir (EREN 1999: 52).

Asya milletlerine ait olan bu kelimelerin yanı sıra İñupiaqçada Şamanizmle ilgili kavramların bulunması, İñupiaqların Asyalı olduklarının önemli bir delili olsa gerektir: *afatkubnaq* “medyum -ruh dünyasıyla iletişim kurar- (edebî olarak; şamana benzeme)”, *afatkuq* “şaman, tıp insanı, tedavi eden adam, büyücü doktor”, *Ixitqusibiksuaq* “Mukaddes/Kutsal Ruh” (edebî olarak; iyi ruh), *sixam ieua* “atmosferin ruh yöneticisi (edebî olarak; hava veya gök yüzü insanı/kişisi), *tuunbaq* “şamanın yardımcı ruhu; şeytan”, *tuunbaqtalık* “şamañ, yardımcı ruhla desteklenmiş; cin, şeytan, kötü kimse, kötü-ruh”.

Ethel G. Stewart, *Dene ve Na-Dene Kızılderilileri –Cengiz Han'dan Amerika'ya Kaçan Türkler MS. 1233-* adıyla Türkçeye çevrilen eserinde, Kızılderili kabilelerinin bir kısmının atalarının Uygur Türkleri olduğunu dile getirir. Stewart, Uygurların yaşadığı Tarım bölgesinin etnik bakımdan çok karışık olduğunu, Türklerin yanı sıra Soğdların, Çinlilerin, Tibetlilerin, Kitanların bu bölgede iç içe yaşadıklarını belirtir. Ona göre, bölge halkının bu derece karışık olması, lingüistik durumu da çok karmaşık hâle

getiriyordu. Konuşma dilleri yazı dillerine oranla büyük faklılık gösteriyordu. Konuşma dilinde Türkçe, Toharca, Çince, Soğdca, Tibetçe, Kitanca, İpek Yolu Arapçası gibi birçok dile ait kelimeler kullanılıyordu (STEWART 2000: 7, 38, 89, 119–125, 162, 173–174, 261, 279–181, 296–299, 359).

İşte bir Eskimo dilinde geçen ve yukarıda verilen Arapça, Soğdca, Çince, Eski Hintçe kelimeler ile bildiri içerisinde üzerinde duracağımız Türkçe kelimeler; bu karışık mirasın günümüze kadar gelmiş uzantıları olmalıdır.

liği tarihte önemli bir yer tuttuğu için (SALMAN 1981: 176–180, 184–186) Moğol istilâsı yüzünden Alaska'ya kaçan Uygur Türkleri arasında Karluk Türklerinin de

Boğazı'ndan Alaska'ya göç ettiklerini iddia ediyorlardı. Genetikçilerse Amerika'nın ilk sakinlerinin sayı bakımından 5 binden fazla olmadığını ve bunların Kuzey Çin ve Moğolistan'dan geldiğini tahmin etmektedirler.

Fakat Zakharov'un araştırması, dikkati daha belirgin bir noktada yoğunlaştırmaktadır. 1998 yılında Moskova'nın 3.400 km. güneydoğusunda bulunan Ak Dovurak bölgesine yapılan ve kendisinin başkanlık ettiği bir gezide Zakharov, 430 civarında Tuva Türkünden saç örnekleri almış. Zakharov, saç köklerindeki DNA'ları analiz etmiş; bunları Eskimoların, Navajo ve Apache Kızılderililerinin DNA'larıyla karşılaştırmış.

Bunun sonucunda Zakharov, Kızılderililerin DNA yapısının tamamen Tuva Türklerinininkiyle aynı (30 örnekten oluşan bir grubun DNA yapısının % 72, 300 örnekten oluşan bir diğer grubun DNA yapısının ise % 69 tıpatıp aynı) olduğunu keşfetmiştir.

Zakharov'a göre, diğer millet veya toplulukların DNA'sı, Tuva Türklerinin DNA'sı kadar Kızılderili ve Eskimoların DNA'sına yakın değildir

(<http://www.trussel.com/prehist/news94.htm> - 25.05.2006;

<http://groups.vahoo.com/group/turkc-1/message/105> - 25.05.2006;

<http://www.themoscowtimes.com/stories/2000/07/22/051-full.html> - 25.05.2006).

2-4 Temmuz 1999 tarihleri arasında Denizli'de yapılan "Yedinci Türk Dünyası Dostluk Kardeşlik ve İşbirliği Kurultayı"na katılan Onayda Kızılderili Kabilesi Reisi ve Amerika Yerlileri Sosyal İşler Daire Başkanı M. Franklin Keel de Kızılderililerin atalarının Baykal Gölü ve Yenisey-Tuva bölgelerinden Amerika'ya, Alaska üzerinden göç ettiklerini ifade etmiştir

(<http://www.turkiyegazetesi.com/articles/articles/default.asp?id=286170&winmode=pop&wr=1> - 25.05.2006).

Türklerle Kızılderililer arasındaki bu yakınlıklar ilginçlikleri de beraberinde getiriyor. Bolu'da yaşayan kımva mühendisi Sabahattin Kalavcıoğlu, Kızılderili

Asya'dan göçmüş insanlar olduğunu söylüyorlar. Bilim belki daha sonra, daha kanıtlanmış verilerle bu gerçekleri doğrulayacaktır”

(<http://www.milliyet.com.tr/2006/02/16/nazar/vazural.html> - 25.05.2006).

lanacağını düşünüyor ve bu araştırmalara katkı sağlayacağını düşündüğümüz bidirimizin ana bölümüne geçiyoruz.

İñupiaçadaki Türkçe basit kelimeleri iki bölümde ele almak mümkündür:

A. Türkçe Bāsīt İsimler.

B. Türkçe Basit Fiiller.

A. Türkçe Basit İsimler*

Türkçe Basit İsimler ve Bunlarla İlgili Diğer Kelimeler**

1. İñu. *argak* < ET. *er̄ne:k*

2. İñu. *argaak* < ET. *er̄ne:k*

İñupiaqça	Eski Türkçe	İngilizcesi
<i>ini</i> “ev, oda”	< <i>i:n</i> “vahşi hayvan ini”	<i>place, room</i>
<i>inikitchuq</i> “küçük ev/oda”		<i>small place, room</i>

ini kelimesinin son sesi türemiş bir ünlüdür. Sebebi, orijinalindeki “n” ünsüzünün vurgulu söylenmesidir. Benzer bir ses gelişmesi, aşağıda üzerinde duracağımız *ipi* “sap, kulp, kabza, tutma yeri -kova vb. için-” kelimesinde de bulunmaktadır.

4. İñu. *ipi* < ET. *yıp/yip*

5. İñu. *ipu* < ET. *yıp/yip*

İñupiaqça	Eski Türkçe	İngilizcesi
<i>ipi</i> “sap, kulp, tutma yeri -kova vb. için-”	< <i>yıp/yip</i> “ip, iplik; sicim, bağ”	<i>handle (of a bucket etc.)</i>
<i>ipu</i> “tutma aracı, ip, bağ, sap”	< <i>yıp/yip</i> “ip, iplik; sicim, bağ”	<i>tool handle</i>
<i>ipütaq</i> “olta ipi, misina”		<i>Fish line</i>
<i>ipibaqtubaa</i> “o erkeği kırbaçlar”		<i>whips him</i>
<i>ipibaqtuun</i> “köpek kırbaç”		<i>dog whip</i>
<i>ipiruaq</i> “boğar”		<i>suffocates, smothers, drowns</i>
<i>ipükaa</i> “o erkeği boğar”		<i>suffocates him, smothers him, drowns him</i>

Üzerinde durulan son iki kelimenin (*ipi/ipu*), Türkçenin daha önceki dönemlerinde *yıp/yip* şekli bulunurken, Harezmi Türkçesinde (13. yüzyıl) *ip* şekline rastlanmıştır (CLAUSON 1972: 870).

6. İñu. *kigiyuk* < ET. *keyik*

İñupiaqça	Eski Türkçe	İngilizcesi
<i>kigiyuk</i> “ön tarafı beyaz kaz; sakarca kazı (Anser albifrons)”	< <i>keyik</i> “yaban hayvanı”	<i>white-fronted goose (Anser albifrons)</i>

Eski Türkçedeki *keyik* kelimesi, Çuvaşçada *kayık* şeklinde (CEYLAN 1996: 132) “yabanî kuş” anlamıyla yaşamaktadır. Söz konusu kelimenin Çuvaşçadaki anlamıyla İñupiaqçadaki anlamı birbirine yakındır. Aynı kelime, günümüz Türk leçelerinden Türkiye Türkçesinde *geyik*, Azerbaycan Türkçesinde ise *keyik* şeklinde (ERCİLASUN vd. 1991: 270) anlam daralmasına uğrayarak sadece bir tür av/yaban hayvanını ifade

etmek üzere kullanılmaktadır. Çuvaşça ve İñupiaççada anlam bakımından dört ayaklılardan kanatlı türüne bir geçiş söz konusudur.

7. İñu. *qaluk* < ET. *balık*, OT. *baluk*

8. İñu. *aqaluk* < ET. *balık*, OT. *baluk*

9. İñu. *iqaluk* < ET. *balık*, OT. *baluk*

İñupiaçça	Eski/Orta Türkçe	İngilizcesi
<i>qaluk</i> “balık”	< <i>balık/baluk</i> “balık”	<i>fish</i>
<i>aqaluk</i> “balık”	< <i>balık/baluk</i> “balık”	<i>fish</i>
<i>iqaluk</i> “balık”	< <i>balık/baluk</i> “balık”	<i>fish</i>

baluk ~ *qaluk* örneklerinde görülen kelime başı *b-* ~ *k-* (*q-*) nöbetleşmesine bir Türk lehçesi olan Çuvaşçada da rastlanmıştır: GT. *bu* ~ Çuv. *ku*. Gürer Gülsevin, bu zamirin yalnızca Çuvaşçada bulunduğunu belirtir (GÜLSEVİN 1994: 60).

qaluk örneğinin başında bulunan “q-”nun baskın söylenmesinden dolayı bir ünlü türemesi meydana gelmiş ve *iqaluk** “balık”, *aqaluk* “balık” şekilleri ortaya çıkmıştır.

1800’lü yılların ortalarında Alaska’da yaşayan İngiliz Kızılderililerinin yaz aylarındaki balık avlama yeri olan *Chuathbaluk* kelimesinde ise, *baluk* kelimesinin orijinal şekliyle korunduğunu düşünüyoruz.

İñupiaçça	Eski Türkçe	İngilizcesi
<i>qixak</i> “gök yüzü; cennet; dam, çatı; tavan”	< kö:k “gök, gök yüzü”	<i>sky; heaven; roof; ceiling</i>

Eski Türkçede ünlüsü uzun olan kö:k “gök, gök yüzü” kelimesi Sabece’de

Eskimo kelimesinin yaygın anlamının da “kurutulmuş et yiyenler” olması, düşündürücüdür: (<http://alt-usage-english.org/excerpts/fxeskimo.html> - 25.05.2006).

Kurutulmuş olan şeylere *kak* diyen Eski Türkler, kurutulmuş ete ise *kak et* diyorlardı (ÖGEL 2000: 295).

12. İñu. *tarra* < ET. *toguru*

13. İñu. *tavra* < ET. *toguru*

İñupiaqça	Eski Türkçe	İngilizcesi
<i>tara</i> “doğru”	< <i>toguru</i> “doğru”	<i>that's right</i>
<i>tavra</i> “doğru”	< <i>toguru</i> “doğru”	<i>that's right</i>

ET. *toguru* kelimesi (CLAUSON 1972: 473), çağdaş Türk lehçelerinde şu şekillere girmiştir: TT. ve Az. *doğru*, Tkm. *doğrı*, Çuv. *türi*, Tat. *turi*, Başk. *tura*, Kaz. *tuvra*, Kırg. *tuura*, Özb. *toğri*, YUyg. *toğra* (ERCİLASUN vd. 1991: 180, 181).

14. İñu. *tuutaq* < OT. *totak/to:dak*

İñupiaqça	Orta Türkçe	İngilizcesi
<i>tuutaq</i> “dudağa takılan demir halka; hızma, hırızma”	< <i>totak/to:dak</i> “dudak”	<i>lip-plug, labret</i>

Hasan Eren, etimolojik sözlüğünde *dudak* kelimesinin Türkçe olduğunu, fakat bunun kökünün bilinmediğini ifade etmiştir (EREN 1999: 122). Bu yüzden İñupiaqçadaki Türkçe kökenli kelimelerden biri olan *tuutaq* örneğine şimdilik basit kelimeler arasında yer verdik. Orta Türkçede kısa ünlülü kullanımının yanında bu kelimenin uzun ünlülü biçiminin de bulunması ve İñupiaqçadaki biçimin de uzun ünlü taşıması bir başka dikkat çekici durumdur.

B. Türkçe Basit Fiiller

1. İñu. *ikiruq* < ET. *kir-*

İñupiaqça	Eski Türkçe	İngilizcesi
<i>ikiruq</i> “girer; biner -gemi, kayak, kızak, uçak için-”	< <i>kir-</i> “girmek”	... <i>enters, gets on or into, embarks (boat, sled, airplane etc.)</i>

ikiruq kelimesindeki “k-”nin baskın söylenmesinden dolayı başta bir ünlü türemesi meydana gelmiştir. *iqaluk* “balık”, *aqaluk* örneklerinde de başta, kalın k (q)’den önce, benzer bir şekilde ünlü türemesi olduğunu daha önce belirtmiştik. Son iki kelimenin aslı *qaluk* şeklindedir.

SONUÇ

1. İñupiaçadaki Türkçe kelimeler; İñupiaqların Asya’da yaşadıkları dönemde Türklerden aldıkları kelimeler olabileceği gibi. Asva’dan Alaska’ya gecen Türklerin dillerinden alınmış kelimeler de olabilir.

Kırg.	: Kırgızca
MS.	: Milâttan Sonra
OT.	: Orta Türkçe
Özb.	: Özbekçe
Tat.	: Tatarca
TT.	: Türkiye Türkçesi
Tkm.	: Türkmençe
vd.	: ve diğerleri
YUyg.	: Yeni Uygurca

KAYNAKLAR

Basılı Kaynaklar

- CEYLAN, Emine: 1996, *Çuvaş Atasözleri ve Deyimleri*, Simurg, Ankara.
- CLAUSON, Sir Gerard: 1972, *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish*, Oxford University Press.
- ÇAĞATAY, Saadet: 1988, "Türkçede ñ-g Sesine Dair", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten-1954*, 2. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 15-30.
- DANKOFF, Robert-James KELLY: 1985, *Mahmûd al-Kâşgarî-Compendium of the Turkic Dialects (Dîvân Lugât at-Turk)*, Part III, Harvard University Office of the University Publisher.
- DİLÂÇAR, A.: 1968, "Orta İnanca-Türkçe İlişkileri", *XI. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler-1966*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 153-158.
- DOERFER, Gerhard: 1976, "Proto-Turkic: Reconstruction Problems", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten-1975-1976*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 1-59.
- ERCİLASUN, Ahmet B. vd.: 1991, *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü-I (Kılavuz Kitap)*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- EREN, Hasan: 1999, *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Bizim Büro Basım Evi, Ankara.
- GÜLSEVİN, Gürer: 1994, "Göktürk Anıtları İle Yaşayan Üç Lehçemizin (Halaç, Çuvaş, ve Saha/Yakut) Tarihî İlgi Düzeni", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten-1990*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 55-64.
- KARA, Mehmet: 2004, "Bir Eskimo Dilinde Türkçenin İzleri-I: Türemiş Kelimeler", *V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri-I*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 1503-1524.

ÖGEL, Bahaeddin: 2000, *Türk Kültür Tarihine Giriş IV*, Kültür Bakanlığı Yayınları/638, Ankara.

SALMAN, Hüseyin: 1981, "VII. ve X. Asırlar Arasında Önemli Türk Boylarından Karluklar ve Karluk Devleti", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı 15, s. 169–206.

STEWART, Ethel G. (Çeviren: Eşref Bengi ÖZBİLEN): 2000, *Dene ve Na-Dene Kızılderilileri –Cengiz Han'dan Amerika'ya Kaçan Türkler MS. 1233–*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.

ŞÇERBİNİN, V. G.: 1989, *Russko-Turetskiy Slovar/Ruşça-Türkçe Sözlük*, Moskova.

TEKİN, Şinasi: 1976, *Uygurca Metinler II-Maytrisimit*, Sevinç Matbaası, Ankara.

TEKİN, Şinasi: 1975, *Asya Türkçesinde Aşık Üslupları Üzerine*, Hacettepe Üniversitesi Yayınevi

TÜRKKAN, Reha Oğuz: 1999, *Kızılderililer ve Türkler –Bir Tarihin, Bir Dramun Hikâyesi–*, 3. Baskı, e Yayınları, İstanbul.

WEBSTER Donald H ZİBELI Wilfried: 1970 *Inuniat Eskimo Dictionary Fair-*

http://www.compmore.net/~tntr/ata_anain_natlangs.html - (25.05.2006)

<http://www.milliyet.com.tr/2006/02/16/pazar/yazural.html> - (25.05.2006)

<http://www.outdoorsdirectory.com/magazine/steelhead.htm> - (25.05.2006)

http://www.alaskool.org/language/central_yupik/yupik.html - (25.05.2006)

<http://www.alutiiqmuseum.com/education/alutiiqlanguage.htm> - (25.05.2006)

<http://www.themoscowtimes.com/stories/2000/07/22/051.html> - (25.05.2006)

<http://www.ankn.uaf.edu/ANCR/Alutiiq/RachelMason/index.html> - (25.05.2006)

http://www.radikal.com.tr/veriler/2002/08/20/haber_47154.php - (25.05.2006)

http://www.encyclopedie.com/html/section/Eskimo_EskimoLife.asp - (25.05.2006)

http://www.alaskool.org/language/inupiaqhb/Inupiaq_Handbook.htm - (25.05.2006)

<http://www.alaskool.org/language/manytongues/ManyTongues.html> - (25.05.2006)

http://www.encyclopedia.com/html/section/Eskimo_EskimoCulture.asp - (25.05.2006)

<http://www.explorenorth.com/library/communities/alaska/bl-Atqasuk.htm>

(25.05.2006)

http://www.encyclopedia.com/html/section/Eskimo_ContemporaryLife.asp

(25.05.2006)

<http://www.explorenorth.com/library/communities/alaska/bl-Chuathbaluk.htm>

(25.05.2006)

Ek-1: İñupiaqların yaşadığı yeri gösteren harita.

